

УДК 336.142.3

О. А. Самошкіна,

старший науковий співробітник, Науково-дослідний фінансовий інститут
Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6792.2018.21.50

БЮДЖЕТНІ ВИДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

O. Samoshkina,

Senior Researcher, Scientific Research Financial Institute, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

BUDGET EXPENDITURES AS AN INSTRUMENT OF ECONOMIC GROWTH

У статті розкрито теоретичні основи формування видатків бюджету як інструменту економічного зростання та обґрунтовано застосування ліберальної і регулюючої моделей соціально-економічного розвитку, які різняться характером впливу бюджетних видатків на соціальні та економічні процеси у державі в залежності від циклічності економічного розвитку. Обґрунтовано теоретичні засади і методологічні положення довгострокового прогнозування видатків бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування, які базуються на інституційних обмеженнях щодо доходів бюджету, обсягу та структури видаткової частини бюджету, обсягу дефіциту бюджету у взаємозв'язку з показниками державного боргу відповідно до етапу соціально-економічного розвитку, а також узгодженні процесу річного та середньострокового бюджетного планування з довгостроковою стратегією соціально-економічного та бюджетного розвитку. Визначено напрями удосконалення системи бюджетного прогнозування в Україні, які полягають у посиленні узгодженості системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного та бюджетного розвитку, запровадженні системи довгострокового бюджетного прогнозування, удосконаленні середньострокового та річного планування бюджетних видатків на засадах програмно-цільового методу в рамках визначеної бюджетної стратегії. Запропоновано підходи щодо особливостей формування видатків бюджету економічного спрямування, які передбачають зміщення акцентів з прямого бюджетного фінансування до кредитування і розвитку механізмів публічно-приватного партнерства у пріоритетних для держави напрямках, а також бюджетних видатків соціального спрямування, які базуються на врахуванні демографічних факторів для підвищення точності та достовірності бюджетних планів і прогнозів та регулювання демографічного розвитку за допомогою видатків бюджету.

The article reveals the theoretical basis of budget expenditures as an instrument of economic growth and substantiates the use of liberal and regulatory models of social and economic development, which differ in the nature of the impact of budgetary expenditures on social and economic processes in the state, depending on the cyclical nature of economic development. The theoretical principles and methodological provisions of long-term forecasting of budget expenditures in the system of state strategic planning and forecasting based on institutional constraints on budget revenues, volume and structure of the expenditure part of the budget, budget deficit in relation to the indicators of the state debt in accordance with the stage of socio— economic development, as well as harmonization of the process of annual and medium-term budget planning with a long-term strategy of socio-economic budget and budget development. The directions of improvement of the system of budget forecasting in Ukraine, which consist in strengthening the consistency of the system of forecast and program documents on issues of socio-economic and budgetary development, introduction of long-term budget forecasting system, improvement of medium-term and annual planning of budget expenditures on the basis of the program-target method in the framework of the defined budget strategy. Approaches are proposed regarding the features of the formation of budget expenditures of economic direction, which involve shifting the emphasis from direct budget financing to lending and the development of public-private partnership mechanisms in priority areas for the state, as well as budget expenditures of social orientation, which are based on taking into account demographic factors for increasing accuracy and the reliability of budget plans and forecasts and the regulation of demographic development through budget expenditures.

Ключові слова: видатки бюджету, дефіцит бюджету, державний борг, бюджетне прогнозування, бюджетна стратегія, бюджетне планування.

Key words: budget expenditures, budget deficit, state debt, budget forecasting, budget strategy, budget planning.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

З метою підвищення результативності бюджетної політики при вирішенні пріоритетних завдань суспільного розвитку необхідним є

активне використання видатків бюджету як ефективного інструменту впливу на економічне зростання та соціальний розвиток країни. Протягом останніх років здійснені вагомі кро-

ки щодо посилення наукової обґрунтованості формування видаткової частини бюджету з точки зору її впливу на економічне зростання. З метою найбільш ефективного та результативного розподілу бюджетних ресурсів відбувається подальше удосконалення формування видатків бюджету на основі програмно-цілового методу, перш за все, як складової системи середньострокового бюджетного прогнозування та планування. Підвищення ефективності системи бюджетного регулювання у сфері видатків багато в чому залежить від ступеня розуміння економічної суті цієї системи, удосконалення науково-теоретичних положень та методологічних основ формування видатків бюджету як інструменту економічного зростання з урахуванням зарубіжного та вітчизняного досвіду.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері регулювання бюджетних видатків слід зазначити праці А. Вагнера, А. Премчанда, П. Самуельсона [6], Дж. Стігліца [7], В. Танзі. Питанням формування видатків бюджету та їх впливу на економічне зростання присвячені праці вітчизняних вчених: І. Запатріної, Л. Лисяк [1], І. Лютого, Д. Полозенка, В. Федосова [8], І. Чугунова [9; 10], С. Юрія [8] та ін.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розкриття сутності та удосконалення теоретико-методологічних засад формування видатків бюджету як інструменту економічного зростання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Видатки бюджету є ефективним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів у країні, який здійснює достатньо вагомий вплив як на розвиток окремих галузей, так і економіки в цілому. Головним завданням бюджетного регулювання у сфері видатків є оптимізація їх обсягу і структури з метою досягнення найбільш результативного впливу на динаміку соціально-економічного розвитку країни, враховуючи циклічність економічних процесів. Обсяг та структура бюджетних видатків країни визначається особливостями моделі регулювання соціально-економічного розвитку, вибір якої обґрунтовується національними особливостями, а також рівнем, динамікою та фазою роз-

витку соціальних і економічних процесів у державі.

У періоди економічних криз та на перехідних етапах економічних реформ доцільним є посилення бюджетного регулювання шляхом реалізації регулюючої моделі соціально-економічного розвитку, яка передбачає скорочення податкового навантаження на економіку і збільшення видатків бюджету шляхом використання дефіциту бюджету з метою посилення додаткового попиту в економіці. В умовах економічного спаду відбувається зменшення фактичних споживчих витрат та інвестицій і завданням держави є не лише підтримувати бюджетні видатки на постійному рівні, а і по можливості їх збільшувати. Отже, в регулюючій моделі соціально-економічного розвитку держава відіграє активну роль як у регулюванні економічних процесів, так і у забезпеченні соціального захисту громадян. В умовах забезпечення сталого економічного зростання, досягнення стабільності і конкурентоспроможності економічної системи доцільним є поступовий перехід до ліберальної моделі соціально-економічного розвитку, яка характеризується відчутним зменшенням бюджетного регулювання соціально-економічних процесів. Слід зауважити, що збільшення видаткової частини бюджету за допомогою дефіциту бюджету може зберігатися і при зростаючій економіці для подальшого стимулювання економічного розвитку та досягнення ще більших темпів соціально-економічного зростання.

Використання механізму дефіцитного фінансування потреб економічного розвитку можливо з урахуванням його впливу на розмір державного боргу. Для стимулювання економічного зростання в певні періоди часу доцільно збільшувати видаткову частину бюджету шляхом створення дефіциту бюджету, виходячи з розміру державного боргу та економічних можливостей держави по його обслуговуванню. В періоди сталого економічного зростання при необхідності доцільним є перегляд обсягу і структури видаткової частини бюджету у бік зменшення з метою створення профіциту бюджету, який спрямовується на зменшення обсягу державного боргу країни. Слід зазначити, що при використанні дефіциту бюджету можливим є не збільшення показника співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту країни при умові, що темпи зростання валового внутрішнього продукту у певному періоді часу перевищуватимуть темпи

зростання обсягу державного боргу. Отже, в системі бюджетного регулювання економічного та соціального розвитку можливим є використання дефіциту бюджету як додаткового джерела бюджетних ресурсів, який не призведе до збільшення показника співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту.

Передовий зарубіжний досвід свідчить, що для періодів функціонування регулюючої моделі соціально-економічного розвитку притаманні більший рівень фінансової стабільності і вищі темпи економічного зростання. Аналізуючи світовий досвід та враховуючи необхідність забезпечення прискореного економічного зростання і суттєвого підвищення життєвого рівня населення, для України на цьому етапі суспільного розвитку необхідним є активне використання регулюючої моделі соціально-економічного розвитку з посиленням ролі бюджетних видатків у регулюванні соціально-економічних процесів з одночасним підвищенням рівня ефективності та результативності їх використання [6; 7].

Оптимізація бюджетних видатків з метою досягнення необхідних суспільно вагомих результатів потребує попереднього вирішення питань пріоретизації цілей соціально-економічного та бюджетного розвитку держави на середньо- та довгострокову перспективу, що знаходить своє відображення у побудові системи прогнозних і планових (програмних) документів. Відправною точкою при формуванні бюджету повинно бути чітке розуміння соціально-економічної та бюджетної стратегії, які повинні складатися з певного набору цілей та пріоритетів у різних сферах діяльності держави. При цьому обсяг та структура бюджетних видатків повинні підлягати певним інституційним обмеженням відповідно до етапу соціально-економічного розвитку, зокрема, щодо обсягу та особливостей структури видаткової частини бюджету, співвідношення поточних та капітальних видатків, обсягу дефіциту бюджету у взаємозв'язку з показниками державного боргу. Довгострокове бюджетне прогнозування дозволяє суттєво підвищити рівень ефективності та результативності використання бюджетних коштів, оскільки виступає стримуючим фактором для необґрунтованого зростання бюджетних витрат та зосереджує увагу на пріоритетних напрямках суспільного розвитку.

Прогнози доходів та видатків бюджету, дефіциту (профіциту) бюджету у взаємозв'язку з показниками державного боргу, що представ-

ляють різні складові бюджетного прогнозування, характеризуються певною відокремленістю і мають свій власний специфічний зміст, однак всі вони тісно взаємопов'язані і утворюють цілісну систему бюджетного прогнозування. Перспективне прогнозування видатків бюджету є важливим інструментом державного регулювання економічних і соціальних процесів, оскільки обґрунтовує напрями використання бюджетних коштів у майбутньому з урахуванням цілей та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави на середньо- та довгострокову перспективу. Бюджетне прогнозування у сфері видатків передбачає аналіз попередніх тенденцій планування та виконання показників видатків бюджету, виявлення взаємного впливу бюджетних показників та показників економічного і соціального розвитку держави, виявлення зовнішніх факторів, які можуть суттєво вплинути на прогнозні розрахунки. В результаті формуються певні варіанти використання бюджетних ресурсів у перспективі, аналіз яких створює основу для вибору базового варіанту, який буде слугувати орієнтиром при подальшому плануванні видатків бюджету. Довгострокове бюджетне прогнозування ввели в свою бюджетну практику більшість розвинених країн, а горизонт довгострокового прогнозування в різних країнах варіює від 10 років у Канаді до 75 років у США.

Аналіз особливостей перспективного прогнозування видатків бюджету в Україні на сучасному етапі свідчить про те, що в нашій державі у правовому полі врегульовано прогнозування бюджетних показників лише на трирічний період, яке ускладнюється відсутністю затвердженої науково-обґрунтованої довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку з чітко визначеними пріоритетами суспільного розвитку. В свою чергу, слід зазначити, що середньострокове (трирічне) бюджетне прогнозування в Україні є відокремленим від процесу поточного планування бюджету, оскільки середньострокові прогнозні показники відіграють роль довідкової інформації і не є основою для планування показників щорічного бюджету. Це пояснюється відсутністю науково обґрунтованої методології перспективного прогнозування та планування видатків бюджету, згідно з якою розробка річних бюджетів повинна здійснюватися в рамках стратегічної багаторічної перспективи, що давало б змогу пов'язати визначені стратегічні пріоритети суспільного розвитку з очікуваними бюджетними ресурсами.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р схвалено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки, якою передбачено процес подальшого удосконалення системи перспективного бюджетного прогнозування та планування в Україні. Згідно з зазначеною Стратегією Основні напрями бюджетної політики будуть трансформовані у стратегічний документ — Бюджетну декларацію, що включатиме середньостроковий бюджетний прогноз. Нововведена модель управління передбачає розширення горизонту бюджетного планування з одного до трьох років, застосування ковшного методу планування та звітування головних розпорядників бюджетних коштів про досягнуті результати і плани на середньострокову перспективу. Крім цього, триватиме робота з удосконалення програмно-цільового методу формування видатків бюджету в частині оптимізації бюджетних програм відповідно до стратегічних завдань соціально-економічного розвитку шляхом запровадження комплексної оцінки ефективності та доцільності видатків, метою якої є виявлення неефективних або недоцільних видатків та підвищення ефективності галузевих політик [5]. Незважаючи на такі вагомі кроки, здійснені останніми роками у напрямку вдосконалення системи прогнозування та планування видатків бюджету в Україні, необхідним є подальше удосконалення цього процесу шляхом посилення узгодженості системи прогнозних і програмних документів соціально-економічного та бюджетного розвитку, запровадження системи довгострокового бюджетного прогнозування.

Виходячи з довгострокового прогнозу дохідної частини бюджету та дефіциту (профіциту) бюджету, визначеного з урахуванням циклічності економічного розвитку, прогнозується обсяг видатків бюджету на довгострокову перспективу (зазвичай на період до 10—15 років). Структуру бюджетних видатків доцільно прогнозувати за узагальненими показниками, зокрема, за основними розділами функціональної класифікації видатків бюджету, які будуть конкретизуватися по мірі наближення до планового року. Середньостроковий (на період до 3–5 років) та річний план видатків бюджету повинен обов'язково ув'язуватися із показниками довгострокового прогнозу видатків бюджету і передбачати жорсткі бюджетні обмеження. Прогнозні показники видатків бюджету повинні виступати в якості суворих бюджетних обмежень для головних розпорядників бюджетних коштів, оскільки являють со-

бою граничні обсяги бюджетних видатків, визначені за умов прогнозованого розвитку економіки та можливостей отримання бюджетних ресурсів. Середньо- та короткострокове планування видатків бюджету повинно ґрунтуватися на положеннях програмно-цільового методу, що надасть змогу істотно підвищити результативність використання бюджетних коштів. Аналіз та оцінка ефективності витрачання бюджетних коштів повинна здійснюватися за допомогою результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм. За результатами зазначеного аналізу переглядається та упорядковується склад бюджетних програм, удосконалюється їх внутрішня структура, зупиняються неефективні чи недостатньо ефективні програми.

Бюджетне фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю, повинно передбачати зміщення акцентів з прямого бюджетного фінансування до кредитування та політики здешевлення кредитів, що значно підвищує результативність використання бюджетних коштів. Бюджетне фінансування економічної діяльності доцільно спрямовувати переважно на стимулювання запровадження інновацій, здешевлення кредитів для реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних для держави напрямках, підтримку наукового забезпечення галузей економіки, сприяння розвитку публічно-приватного партнерства та підвищенню енергоефективності і енергозбереження.

Чисельність населення та його вікова структура, які є найважливішими показниками демографічної характеристики народонаселення, суттєво впливають на соціально-економічні та бюджетні процеси у державі. Вони визначають обсяг трудових ресурсів, співвідношення працездатних та непрацездатних осіб, особливості фінансування освіти, охорони здоров'я, обсяги виплат пенсій, стипендій, нарахувань різних соціальних пільг згідно з віком тощо. Враховуючи довгострокові цілі бюджетної політики, а саме: забезпечення економічного зростання та піднесення життєвого рівня населення, спрямованість певних демографічних процесів може мати негативний вплив на динаміку соціальних та економічних процесів у державі. До них слід віднести зниження народжуваності до рівня, який не забезпечує природного приросту населення, зростання рівня смертності в цілому і в окремих вікових групах, наявність значних диспропорцій у віково-статевому складі населення країни, неконтрольовані напрямки і обсяги міграції тощо.

Важливо підкреслити, що при аналізі впливу демографічних факторів на видатки бюджету, слід враховувати взаємний вплив цих показників. Демографічні фактори визначають особливості прогнозування та планування бюджетних видатків соціального спрямування у перспективі, оскільки наслідком змін у віковій структурі населення є зміна обсягу і структури бюджетних видатків соціального спрямування. Зокрема зниження рівня народжуваності і, як наслідок, старіння населення призводить до збільшення видатків бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення, охорону здоров'я, утримання людей літнього віку, а також зменшення бюджетних видатків на забезпечення, виховання і освіти дітей та молоді. З іншого боку, видатки бюджету можуть виступати в якості ефективного інструменту демографічної політики. Успішне вирішення таких задач демографічної політики, як забезпечення демографічного зростання, формування мотивації до народження та виховання дітей, укріплення основ сучасної сім'ї, створення умов для зростання тривалості і якості життя населення, збереження власного здоров'я, багато в чому залежить від ефективного та результативного використання бюджетного механізму стимулювання демографічного зростання (виплати при народженні дитини, допомоги сім'ям з дітьми, багатодітним сім'ям, кредитування або здешевлення кредитування житлового будівництва молодим сім'ям, сім'ям з дітьми тощо), запровадження ефективних та результативних механізмів фінансування і управління галузями освіти та охорони здоров'я.

Аналізуючи взаємозв'язок демографічних факторів з показниками соціально-економічного та бюджетного розвитку держави, слід зазначити, що обсяг трудових ресурсів визначається чисельністю та віковою структурою населення і скорочення чисельності населення, особливо працездатного віку, призводить до дефіциту трудових ресурсів, що негативно позначається на динаміці економічного розвитку. В свою чергу, швидке зростання рівня народжуваності і, відповідно, чисельності населення, потребуватиме значного обсягу бюджетних видатків соціального спрямування (освіта, охорона здоров'я), що також може дещо стримувати темпи економічного зростання. З іншого боку, недостатні демографічні вкладення можуть знизити динаміку розвитку економіки, зокрема, недостатнє бюджетне фінансування галузей

освіти, охорони здоров'я призведе до зниження рівня освіти і професійної підготовки, підвищення захворюваності і смертності населення, в першу чергу, робочої сили. Слід зауважити, що у країнах з економікою, що динамічно розвивається, зростання чисельності населення створює передумови для підвищення темпів економічного зростання шляхом збільшення обсягу трудових ресурсів та зростання попиту на внутрішньому ринку. Однак у країнах з низьким рівнем економічного розвитку і низькими доходами населення, але високими темпами зростання чисельності населення, не варто очікувати зростання платоспроможного попиту.

Роль демографічних прогнозів при бюджетному плануванні в Україні на сьогодні є дуже обмеженою, і вони знаходять своє застосування лише при плануванні пенсійної політики, доходів бюджету, розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів, однак при перспективних розрахунках видатків бюджету соціального спрямування їх роль є недооціненою. Передовий зарубіжний досвід доводить необхідність демографічного прогнозування та його врахування при прогнозуванні та плануванні бюджетних видатків, що створює передумови для підвищення результативності бюджетної політики при вирішенні пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку. На державному рівні в Україні потрібні нові аналітичні технології для врахування фінансового впливу демографічних змін на показники соціально-економічного та бюджетного розвитку — прогнозування вікової структури населення на перспективу, детальніші розрахунки демографічних параметрів, потужні методи прогнозування трендів, використання сценарного аналізу тощо. Демографія повинна стати пріоритетним національним проектом в Україні, і в бюджеті необхідно закладати кошти на стимулювання демографічного зростання. Відновлення темпів приросту населення забезпечить в майбутньому необхідний приріст працездатного населення, і, відповідно, створить передумови для економічного зростання та згладить негативні наслідки постаріння населення. Цільове інвестування бюджетних коштів у підтримку народжуваності і розвиток людського капіталу є прямим та найбільш ефективним інвестуванням в економіку, оскільки програмує внутрішній попит у довгостроковій перспективі. Слід зазначити, що врахування при прогнозуванні та плануванні видатків бюджету демографічних факторів

дозволить суттєво підвищити точність та достовірність бюджетних прогнозів і планів, а також посилити вплив бюджетної політики на стимулювання соціально-економічного зростання.

ВИСНОВКИ

Метою державного регулювання у сфері видатків бюджету є оптимізація їх обсягу і структури для досягнення найбільш результативного впливу на динаміку соціально-економічного розвитку країни, враховуючи циклічність економічних процесів. Обсяг та структура бюджетних видатків країни визначається особливостями моделі регулювання соціально-економічного розвитку, вибір якої обґрунтовується національними особливостями, а також рівнем, динамікою та фазою розвитку соціальних і економічних процесів у державі. В регулюючій моделі соціально-економічного розвитку держава відіграє активну роль як у регулюванні економічних процесів, так і у забезпеченні соціального захисту громадян, у той час як ліберальна модель характеризується відчутним зменшенням бюджетного регулювання соціально-економічних процесів у державі. Аналізуючи світовий досвід та враховуючи необхідність забезпечення прискореного економічного зростання і суттєвого підвищення життєвого рівня населення, для України на даному етапі суспільного розвитку необхідним є активне використання регулюючої моделі соціально-економічного розвитку з посиленням ролі бюджетних видатків у регулюванні соціально-економічних процесів з одночасним підвищенням рівня ефективності та результативності їх використання. На сучасному етапі розвитку державних фінансів в Україні існує нагальна необхідність у розробці та затвердженні науково-обґрунтованої довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку України з чітко визначеною метою, пріоритетами та механізмами їх реалізації. В свою чергу, запровадження та наукове обґрунтування довгострокового бюджетного прогнозування та удосконалення системи середньострокового і поточного планування видатків бюджету, у тому числі на засадах програмно-цільового методу, в рамках визначеної довгострокової стратегії соціально-економічного та бюджетного розвитку дозволить сформулювати єдину стратегію у сфері доходів та видатків бюджету, дефіциту (профіциту) бюджету у взаємозв'язку із показниками державного боргу, а отже, реалізовувати цілес-

прямовану, послідовну та результативну бюджетної політику. Довгострокове прогнозування видатків бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування повинно базуватися на інституційних обмеженнях щодо доходів бюджету, обсягу та структури видаткової частини бюджету, обсягу дефіциту бюджету у взаємозв'язку з показниками державного боргу відповідно до етапу соціально-економічного розвитку, а також узгодженні процесу річного та середньострокового бюджетного планування з довгостроковою стратегією соціально-економічного та бюджетного розвитку. Бюджетне фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю, повинно передбачати зміщення акцентів з прямого бюджетного фінансування до кредитування та політики здешевлення кредитування, що значно підвищує результативність використання бюджетних коштів. У процесі бюджетного прогнозування та планування видатків соціальної сфери обов'язково повинні враховуватись результати ґрунтовних демографічних досліджень, у тому числі щодо вікової структури населення. З одного боку, прогнозні дані щодо змін чисельності населення та його вікової структури визначають особливості прогнозування та планування бюджетних видатків соціального спрямування на середньо- та довгостроковий періоди. З іншого боку, важливим є дослідження впливу майбутніх демографічних змін на показники соціально-економічного та бюджетного розвитку у перспективі з метою розроблення комплексу заходів, в тому числі бюджетної політики, щодо згладжування негативних тенденцій і виправлення загальної демографічної ситуації. Посилення наукової обґрунтованості прогнозування та планування бюджетних видатків у системі стратегічного прогнозування соціально-економічного та бюджетного розвитку стане важливою передумовою перетворення бюджетних видатків у ефективний інструмент економічного зростання.

Література:

1. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: монографія / За ред. А.В. Лисяк. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.
2. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва, та ін. / За заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 376 с.

3. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Пер. с англ. — М.: Гелиос. 2012. — 352 с.

4. Крикун Т.І. Розвиток системи формування державних видатків в Україні. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. — 2012. — № 1 (45). Економічні науки. — С. 321—327.

5. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. №142-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-р>.

6. Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика. — 18-е изд.; пер. с англ. — М.: Вильямс, 2010. — 1360 с.

7. Стиглиц Дж.Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Стиглиц Джозеф Е. / Пер. с англ. — М.: Эксмо, 2011. — 512 с.

8. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. — К.: Центр учбов. л-ри, 2010. — 576 с.

9. Чугунов І.Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни // Казна Україна. — 2014. — № 6. — С. 25—28.

10. Чугунов І.Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності // Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2014. — № 5. — С. 64—77.

References:

1. Lysiak, L.V. (2015), Biudzhetna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspil'noho rozvytku [Budget component of the implementation of dominant areas of social development], DDFA, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

2. Chuhunov, I.Ya. Pavelko, A.V. Kanieva, T.V. and Mazaraki, A.A. (2015), Derzhavne finansove rehuliuвання ekonomichnykh pere-tvoren' [State financial regulation of economic transformations], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

3. Kejns, Dzh.M. (2012), Obschaia teoriya zaniatosty. protsenta y deneh [General theory of employment. interest and money], Helyos, Moscow, Russia.

4. Krykun, T.I. (2012), "Development of the system of formation of public expenditures in Ukraine", Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu KNTEU. Ekonomichni nauky, vol. 1 (45), pp. 321—327.

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "On Approving the Strategy for Reforming the Public Finance Management System for 2017—2020", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-р> (Accessed 15 Oct 2018).

6. Samuel'son, P.E. and Nordkhaus, W.D. (2010), Ekonomyka [Economy], Vyl'iams, Moscow, Russia.

7. Styhlyts, Dzh.E. (2011), Krutoe pyke: Ameryka y novyj ekonomycheskyj poriadok posle hlobal'noho kryzysa [Steep dive: America and the new economic order after the global crisis], Eksmo, Moscow.

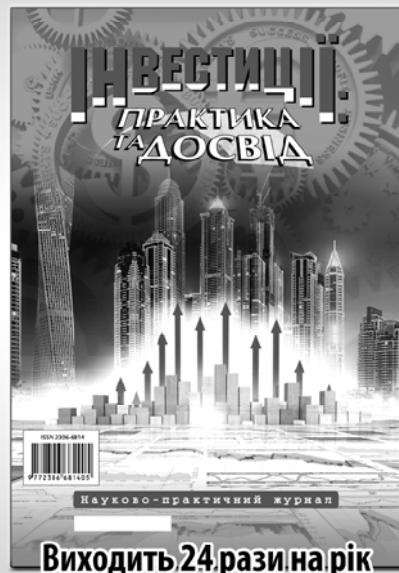
8. Fedosov, V.M. amd Yurii, S.I. (2010), Teoriia finansiv [Theory of Finance], Tsentri uchbov. l-ry, Kyiv, Ukraine.

9. Chuhunov, I.Ya. (2014), "Budget relations in the system of socio-economic development of the country", Kazna Ukraina, vol. 6, pp. 25—28.

10. Chuhunov, I.Ya. (2014), "Long-term fiscal strategy in the system of economic cyclicity", Visnyk Kyiv. nats. torh.-ekon. un-tu, vol. 5, pp. 64—77.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018 р.

**ІНВЕСТИЦІЇ:
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД**
www.investplan.com.ua

Передплатний індекс: 23892

**Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІКИ
та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**